

RECENZJA

osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych i organizacyjnych
dr inż. Tomasza Podciborskiego
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

1. Podstawa opracowania recenzji

Recenzję wykonano na zlecenie Dziekana Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu – prof. dr hab. Bernarda Kontnego z dnia 15 marca 2019 r. w związku z decyzją Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 4 marca 2019 r. (pismo nr BCK-III-L-8885/2018). Podstawą oceny są przesłane materiały i publikacje, w tym monografia pt. „Metody oceny struktury przestrzennej i potencjału obszarów wiejskich wspomagające prace urządzeniowo-rolne i rewitalizacyjne”, wskazana jako osiągnięcie naukowe będące podstawą wystąpienia o stopień doktora habilitowanego. Należy podkreślić, że materiały zostały przygotowane bardzo starannie.

Wytyczne do opracowania recenzji stanowiły:

- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 882);
- Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Zgodnie z w/w przepisami ocenie podlegały: osiągnięcia naukowe po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, działalność naukowa oraz osiągnięcia w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i współpracy międzynarodowej.

2. Informacje ogólne o Habilitancie

Dr inż. Tomasz Podciborski (ur. 11.07.1975 r.) od początku swojej działalności związany jest z olsztyńskim ośrodkiem naukowym, w tym chronologicznie z Wydziałami:

- Geodezji i Gospodarki Przestrzennej Akademii Techniczno-Rolniczej w Olsztynie, gdzie w 1998 r. ukończył studia wyższe zawodowe na kierunku geodezja i kartografia, uzyskując stopień zawodowy inżyniera w zakresie „gospodarka przestrzenna i szacowanie nieruchomości” oraz podjął – zakończone w 1999 r. - studia magisterskie na kierunku gospodarka przestrzenna w zakresie „zarządzanie nieruchomościami”;
- Geodezji i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, gdzie podjął studia doktoranckie oraz - na podstawie rozprawy pt. „Opracowanie metody oceny ładu przestrzennego do analizy stanu zagospodarowania obszarów wiejskich” - uzyskał w 2004 r. stopień naukowy doktora nauk technicznych w zakresie geodezji i kartografii – gospodarka przestrzenna; od tego roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta, z początku w Katedrze Planowania i Zagospodarowania Przestrzennego (lata 2004-2009), następnie w Katedrze Planowania i Inżynierii Przestrzennej (lata 2015-2017);

- Geodezji, Inżynierii Przestrzennej i Budownictwa w/w Uniwersytetu, gdzie w latach 2017-2018 kontynuował zatrudnienie na stanowisku adiunkta w Katedrze Gospodarki Nieruchomościami i Rozwoju Regionalnego, a od 2018 r. jest starszym wykładowcą w Instytucie Inżynierii Przestrzennej i Nieruchomości.

Doświadczenia pracownicze Habilitanta określone są także przez jego dodatkowe zatrudnienie w latach 2010-2014 w Staropolskiej Szkole Wyższej w Kielcach (w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego UE). Ponadto pogłębiał swoją wiedzę uzyskując uprawnienia zawodowe w dziedzinie geodezja i kartografia - w zakresach „geodezyjne pomiary sytuacyjno-wysokościowe, realizacyjne i inwentaryzacyjne” (2002 r.) oraz „rozgraniczenie i podziały nieruchomości (gruntów) oraz sporządzanie dokumentacji do celów prawnych” (2009 r.).

Zainteresowania naukowe Habilitanta dotyczą szeroko rozumianych badań struktury przestrzennej obszarów wiejskich, ujmowanych z początku jako domena analiz geodezyjnych, zwłaszcza w odniesieniu do pojęcia ładu przestrzennego (działka i obręb geodezyjny/ ewidencyjny jako podstawowe jednostki analizy przestrzennej) i rozwijanych w kierunku gospodarki przestrzennej i nauk rolniczych, z uwzględnieniem zagadnień środowiskowych i społeczno-gospodarczych (sołectwo jako podstawowa jednostka analizy przestrzennej).

Powyższa uwaga uzasadnia fakt, że pomimo odmowy nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych - dyscyplina „geodezja i kartografia” przez Radę Wydziału Geodezji, Inżynierii Przestrzennej i Budownictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (uchwała z dnia 20.03.2018 r.), dr inż. Tomasz Podciborski ponowił starania w tej sprawie, składając w dniu 30.10.2018 r. do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów ponowny wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, jednakże w dziedzinie nauk rolniczych – dyscyplina „ochrona i kształtowanie środowiska”. Pod tym kątem recenzent – jako geograf wsi i rolnictwa – dokonał oceny dorobku naukowego Habilitanta, zgodnie z art. 16 w/w ustawy.

3. Ocena pracy stanowiącej osiągnięcie naukowe będące podstawą wystąpienia o stopień doktora habilitowanego

Jako publikację stanowiącą osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 882) wskazano monografię naukową autorstwa Tomasza Podciborskiego pt. „Metody oceny struktury przestrzennej i potencjału obszarów wiejskich wspomagające prace urządzeniowo-rolne i rewitalizacyjne” (2017, Rozprawy i monografie 204, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olszyn).

Monografia ta liczy 294 strony - jest dobrze udokumentowana przede wszystkim w formie tabel (93 tab.) oraz rysunków (9 rys., głównie schematy). Należy zaznaczyć, że forma tabelaryczna pracy wypełnia ponad 50% jej objętości (160 stron), co uznać można za jej walor - tabele stanowią bowiem syntetyczne ujęcie podejmowanych problemów (przykładem takiego ujęcia, szczególnie wysoko ocenianym przez recenzenta są autorskie, opracowane na podstawie zapisów wybranych ustaw, tabele dotyczące różnych aspektów rewitalizacji – nr: 38, 39, 40).

Także pozytywna ocena dotyczy literatury przedmiotu badań. Lista wykorzystanych prac obejmuje aż 244 pozycje, w tym 52 o charakterze formalno-prawnym, co wskazuje na dobre umiej-

scowienie podjętego problemu badawczego w odniesieniu do przepisów prawa (ustaw i rozporządzeń). Ponadto w/w wykaz wyróżnia się znaczącą liczbą prac nowych, opublikowanych po 2010 r. (60 pozycji) oraz obecnością grupy 17 pozycji anglojęzycznych, głównie artykułów w czasopismach zagranicznych.

Recenzowana monografia ujmuje podejmowaną problematykę – oprócz syntetycznych wstępu i podsumowania - w ramy 7 rozdziałów, mających dwudzielny charakter: podręcznikowo-teoretyczny oraz poświęconych charakterystyce autorskich metod oceny struktury przestrzennej obszarów wiejskich, wspartej wybranymi przykładami.

Podstawy teoretyczne pracy zawierają rozdziały: 1. Wybrane zagadnienia dotyczące obszarów wiejskich (w tym m. in.: typy układów przestrzennych zabudowy wiejskiej, ewolucja obszarów wiejskich i ich statystyczna charakterystyka), 2. Podstawowe wiadomości o przestrzeni (w tym zagadnienia: wymiar i cechy przestrzeni, przestrzeń publiczna, ład przestrzenny i zrównoważony rozwój oraz wybrane kwestie z zakresu planowania przestrzennego) oraz 4. Rewitalizacja i prace rewitalizacyjne w aspekcie regulacji prawnych (w tym wieloaspektowa charakterystyka pojęcia „rewitalizacja”, ze szczególnym uwzględnieniem gminnych programów rewitalizacji i specjalnych stref rewitalizacji). Ocena wymienionej części opracowania wskazuje na dobry warsztat badań Habilitanta, właściwie nawiązujący do dorobku teoretycznego i formalno-prawnego dyscypliny, co w powiązaniu z doświadczeniami z realizacji własnych projektów aplikacyjnych i naukowych, zwraca uwagę na jego wysokie kompetencje w zakresie zaprezentowanych rozwiązań metodycznych.

W pracy przedstawiono trzy autorskie metody: jedną dotyczącą oceny warunków przestrzennych działek użytkowanych rolniczo oraz dwie stanowiące wsparcie metodyczne prac rewitalizacyjnych.

Metoda oceny warunków przestrzennych działek użytkowanych rolniczo stanowi rozwinięcie badań habilitanta przedstawionych w 2003 r. w pracy doktorskiej (pt. „Opracowanie metody ładu przestrzennego do analizy stanu zagospodarowania obszarów wiejskich”), opublikowanych w 2004 r. (Cymerman, Podciborski 2004, Propozycja oceny ładu przestrzennego przy analizie stanu zagospodarowania obszarów wiejskich, Acta Scientiarum Polonorum, nr 3/ 1) i kontynuowanych w następnych latach (por. zapis niniejszej recenzji w pkt. 4. Pozostały dorobek...).

Wypracowana procedura badawcza polega na: (1) wyborze elementów przestrzeni mających wpływ na kształtowanie ładu przestrzennego (na podstawie analizy literatury, przepisów prawa i własnych badań), (2) ich weryfikacji (z wykorzystaniem badań ankietowych) z punktu widzenia siły wpływu danego elementu na stan ładu przestrzennego w celu wydzielenia listy wskaźników oceny warunków przestrzennych działek użytkowanych rolniczo (wraz z ich wagami), następnie (3) ich bonitacji punktowej w ujęciu uproszczonej skali 3- stopniowej: 0 pkt., 1 pkt. i 2 pkt. Takie postępowanie umożliwiło wyrażenie ocenianych 10 elementów (cech jakościowych przestrzeni) jedną liczbą, odniesioną do czteropunktowej skali sumarycznej – od „jakość I” (najwyższy poziom jakości – bardzo dobre warunki przestrzenne działek) do „jakość IV” (niska jakość – złe warunki przestrzenne działek) oraz delimitację przestrzenną danego obszaru badań. W recenzowanej monografii, podobnie jak w pracy Cymerman, Podciborski 2004, prezentacji metody dokonano na przykładzie 155 działek ewidencyjnych użytkowanych rolniczo, położonych w granicach obrębu Lauda w gminie Lidzbark Warmiński. Szkoda, że w tej części pracy nie przybliżono bardziej warsztatu badań ankietowych (liczba respondentów, wzór ankiety itp.).

Powyższa charakterystyka pozwala stwierdzić, że dr inż. Tomasz Podciborski opracował rzetelną metodę badawczą, umożliwiającą wieloaspektową ocenę działek użytkowanych rolniczo, z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych wskaźników, „za pomocą których jest możliwa ocena nie tylko samych pojedynczych elementów przestrzeni, lecz także ich wzajemnych relacji przestrzennych”. Walorem przyjętych rozwiązań metodycznych jest ich uniwersalizm i oparcie na przedstawionych wzorach tabel (np. uproszczona karta oceny zawierająca stosowne wskaźniki, mierniki i wagi), z postulatem graficznej prezentacji uzyskanych wyników oceny. Należy także podkreślić, że oceniana metoda zakłada wykorzystanie oprogramowania GIS w zakresie ewidencji gruntów.

Zdaniem recenzenta przedstawiona metoda jest szczególnie przydatna w pracach urządzeniowo-rolnych, zwłaszcza z punktu widzenia realizacji idei ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

W recenzowanej pracy szczególnie dużo miejsca poświęcono zagadnieniu rewitalizacji, obejmującemu cztery rozdziały - jeden (nr 4) o charakterze teoretycznym, formalno-prawnym oraz trzy, w których przedstawiono metodyczne propozycje Habilitanta w tym zakresie (nr 5 i 6), wsparte przykładem ich wykorzystania w odniesieniu do gminy Prabuty (nr 7). Rozdziały te stanowią przeważającą część ocenianej monografii (łącznie 190 stron, tj. blisko 65% całości) - jest to w pełni uzasadnione, ponieważ rewitalizacja stanowi w ostatnich latach szczególnie ważne zadanie gospodarki przestrzennej, wynikające z obowiązywania Ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777). Ustawa ta obliguje samorząd gminny do szeregu działań w tym zakresie, jednakże dając jedynie ogólne ramy prowadzenia rewitalizacji – nie ustanawiając jednoznacznie określonych zasad prowadzenia oceny stanu zagospodarowania przestrzeni. Dlatego szczególnie dużą wartość mają dwie, poniżej ocenione, propozycje metodyczne Habilitanta. Dotyczą one szczególnie ważnego zadania badawczego, ponieważ w Polsce brak jest spójnego systemu ewidencji danych przydatnych do mikroskalowych badań przestrzennych, skupiającego różnorodne jednostki przestrzenne: sołectwa (informacje samorządu gminnego), obręby ewidencyjne (dane geodezyjne) i obwody spisowe (dane GUS). Autor prawidłowo, odnosząc się do zapisów ustawy o rewitalizacji, przyjął sołectwo jako podstawową jednostkę przestrzenną, jednakże posiłkując się przykładem gminy Prabuty, podał 22 takie jednostki (tab. 61) – liczba ta nie jest zgodna z informacją w BIP dot. tej gminy (20 sołectw – wymienione w w/w tabeli wsie Kleczewo i Kamienna nie stanowią jednostek sołectkich).

Metoda delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Habilitant podejmując się ambitnego i trudnego zadania opracowania metody delimitacji obszarów gmin objętych programem rewitalizacji zaproponował znaczącą liczbę 40 mierników oceny występowania negatywnych zjawisk, głównie społecznych (20 mierników) oraz uwzględniających negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne (po 5 mierników dla danego zjawiska). Układ ten jest prawidłowy, nawiązuje do zapisów ustawy o rewitalizacji, według której obszar zdegradowany może być wyznaczony jedynie na terenie wyróżniającym się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednym pozaspołecznym zjawiskiem tego typu. Należy podkreślić, że w/w mierniki opracowano na podstawie ogólnodostępnych źródeł, wykorzystując informacje pozyskane z szeregu instytucji, w opisie metody ujętych jako wewnętrzne gminy – 8 jedn. (gminny ośrodek pomocy społecznej i wybrane referaty urzędu gminy) oraz zewnętrzne – 12 jedn. (okręgowa komisja egzaminacyjna, powiatowy urząd pracy, sąd rejonowy, wojewódzki inspektorat ochrony środowiska itp.). Wskazanie tych źródeł informacji ma walor instrukcji, ułatwiającej zastosowanie metody w odniesieniu do dowolnej gminy. O rzetelności analizy habilitanta świadczy także fakt, że oprócz w/w mierników określonych jako podstawowe, podaje także

szereg mierników fakultatywnych np. dotyczących frekwencji wyborczej, działalności organizacji pozarządowych, jakości środowiska przyrodniczego. Ujęcie takie jest zgodne z ustawą o rewitalizacji, wskazującą, że w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszarów rewitalizacji należy przeprowadzić analizy, w których wykorzystuje się obiektywne i weryfikowalne mierniki.

W tym zakresie uwagi recenzenta dotyczą grupy cech przedstawionych w formie wartości bezwzględnych, trudnych do jednoznacznej interpretacji (np. liczba cudzoziemców zameldowanych na terenie sołectwa) oraz nie uwzględniających potencjału społeczno-gospodarczego poszczególnych sołectw (np. w gminie Prabuty liczba ludności wg sołectw waha się od 91 os. w Szramowie do 679 os. w Obrzynowie, tab. 61). Uwagę tę ilustruje przykład z grupy negatywnych zjawisk środowiskowych, w ramach której prawidłowo – ze względu na stwierdzoną szkodliwość włókien azbestu odkładających się w płucach - uwzględniono powierzchnie dachów pokrytych płytami eternitowymi; w ujęciu wartości bezwzględnych problem ten najsilniej zaznacza się w sołectwie Obrzymowo (17,5 tys. m² – tab. 63), jednakże w ujęciu wartości względnych – w przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość tej cechy w w/w soł. jest na poziomie średnim dla gminy (25 m²/ 1 os.), a znacznie większe zagrożenie dla stanu zdrowia ludności odnotowano w szeregu innych sołectwach (najwyższa wartość cechy w soł. Jakubowo - 92 m²/1 os.).

Uwagi recenzenta dotyczą także zbyt ogólnego opisanie źródeł informacji - na przykład w tabeli 61 nie podano roku, dla którego przeprowadzono charakterystykę sytuacji społeczno-gospodarczej. W pracy nie poruszono także walorów przeprowadzenia diagnozy prospektywnej, odnoszącej stan obecny do lat poprzednich, nawet z 1988 r. (uwaga dyskusyjna, dotyczy wykorzystania w przestrzennych badaniach mikroskalowych pracy: Stelmach M., Malina R., Tkocz. J., Żukowski B., 1990, Obszary wiejskie i grunty rolnicze w Polsce. Wyniki badań ankietowych, Instytut Planowania i Urządzania Terenów Wiejskich Akademii Rolniczej we Wrocławiu).

W proponowanej metodzie przyjęto, że opracowane mierniki oceny występowania negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych ujęte zostaną w układzie sołectw - w formie dwóch tabel zbiorczych, przedstawiających wyniki oceny występowania zjawisk: (1) społecznych oraz (2) gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych – razem, a liczba sołectw według najwyższych wartości w/w mierników stanowi podstawę delimitacji przestrzennej gminy - wyznaczenia trzech rodzajów obszarów (nawiązanie do ustawy o rewitalizacji): rewitalizacji (typ I – obszary rewitalizacji podstawowej; wg przykładu gminy Prabuty - wieś Trumiejki), zdegradowanych (typ II – obszary rewitalizacji podstawowej) oraz niewymagających przeprowadzenia rewitalizacji (typ III – obszary wykluczone z prac rewitalizacyjnych). Następnie Habilitant właściwie proponuje przeprowadzenie analizy SWOT oraz kartograficzną prezentację uzyskanych wyników diagnozy.

Zdaniem recenzenta prawidłowo zrezygnowano z bardziej złożonych metod statystyczno-matematycznych, przez co – w warunkach precyzyjnego wskazania źródeł danych – przedstawiona metoda może być powszechnie stosowana w realizacji projektów rewitalizacyjnych. Stanowi bowiem dobrą podstawę do wydzielenia jednostek wyróżniających się kumulacją niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych, a przez to przewidzianych do opracowania szczegółowego programu rewitalizacji.

Metoda szczegółowej diagnozy stanu zagospodarowania przestrzeni dla potrzeb gminnych programów rewitalizacji

W opracowaniu metody szczegółowej diagnozy stanu zagospodarowania dla potrzeb gminnych programów rewitalizacji Habilitant wykorzystał swoje bogate doświadczenia badawcze dotyczące oceny stanu zagospodarowania przestrzennego, poparte licznymi publikacjami (por. pkt. 4 niniejszej recenzji). Opracował rzetelną metodę szczegółowej diagnozy stanu zagospodarowania i potencjału przestrzeni zurbanizowanej, obejmującą ocenę jednostek osadniczych z punktu widzenia peryferyjności położenia i atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej oraz przede wszystkim stanu zagospodarowania, uwzględniającego szereg różnorodnych elementów: infrastrukturę drogową, przystanki autobusowe, stacje paliw, ścieżki rowerowe, otwartą przestrzeń publiczną, budynki użyteczności publicznej, obiekty sportowe, budynki mieszkalne i niemieszkalne, zabudowę wielorodzinną, działki budowlane zabudowane, działki inwestycyjne, działki zagrodowe, przestrzeń parkową, place zabaw oraz tereny cmentarzy komunalnych i parafialnych. Tak ukierunkowana analiza objęła 17 zagadnień, spośród których każde scharakteryzowano za pomocą 10 cech, które - zgodnie z wypracowaną wcześniej procedurą - objęto trójstopniową bonitacją punktową (0, 1, 2) oraz w celu określenia ich wpływu na stan zagospodarowania (wagi) poddano badaniom ankietowym wśród ekspertów i praktyków z zakresu urbanistyki i budownictwa. Umożliwiło to z jednej strony ujęcie wszystkich ocenianych oddzielnie elementów jedną liczbą, a z drugiej ich syntetyczne ujęcie, stanowiące podstawę szeregu tabel (karty ocen), umożliwiających konstrukcję map stanu zagospodarowania i potencjału przestrzeni.

Pomimo znacznej liczby zagadnień objętych diagnozą stanu zagospodarowania i potencjału przestrzeni zurbanizowanej zaprezentowana metoda, dzięki przejrzystości procedury (tabele, bonitacja punktowa), stanowi dobre rozwiązanie metodyczne. Potwierdza to przykład sołectwa Trumiejki z gminy Prabuty (str. 217- 282, z uwzględnieniem podziału na 3 sektory - razem 4 ryciny/ mapy i aż 23 tabele - od nr 68 do nr 91).

Lektura przedstawionej do recenzji monografii pozwala stwierdzić, że zrealizowany został jej nadrzędny cel tj. „opracowanie i wskazanie zasadności zastosowania innowacyjnych, rzetelnych i systemowych rozwiązań metodycznych umożliwiających przeprowadzenie kompleksowej oceny stanu zagospodarowania przestrzeni wiejskiej”. Należy podkreślić, że praca ta prezentuje wyniki wieloletnich badań Habilitanta - stanowi autorską propozycję analizy złożonych układów przestrzennych (elementy: punktowe, liniowe i powierzchniowe) i różnorodnych uwarunkowań (społeczne, gospodarcze, środowiskowe), przede wszystkim ukierunkowanych na metodyczne wsparcie projektów rewitalizacyjnych.

Podsumowując, książka wskazana przez Habilitanta jako podstawowe osiągnięcie naukowe, mimo wymienionych wyżej uwag, często o charakterze dyskusyjnym, jest wartościowym i oryginalnym dziełem naukowym, mającym także charakter aplikacyjny - wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny „ochrona i kształtowanie środowiska”, w dziedzinie nauk rolniczych.

4. Pozostały dorobek publikacyjny i aktywność naukowa po uzyskaniu stopnia doktora

W pierwszym okresie działalności naukowej - tj. do uzyskania stopnia naukowego doktora - Habilitant podjął się ambitnych i trudnych badań na temat ładu przestrzennego, stanowiącego podstawowy (nadrzędny) cel planowania przestrzennego, zdefiniowanego prawnie w ustawie

o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945), jednakże bez stosownych rozporządzeń regulujących warsztat badań tego zagadnienia. Ważnym głosem w dyskusji na ten temat była obroniona w 2003 r. praca doktorska dr inż. T. Podciborskiego pt. „Opracowanie metody ładu przestrzennego do analizy stanu zagospodarowania obszarów wiejskich”.

Po uzyskaniu stopnia doktora dr inż. Tomasz Podciborski kontynuował i rozwijał badania w sferze kształtowania obszarów wiejskich, koncentrując się na roli oceny stanu zagospodarowania w tym procesie, efektem czego było 60 publikacji, stanowiących 547 pkt., w tym 230 pkt. zaliczonych jako dorobek Habilitanta; sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania, wynosił 1,267, a liczba cytowań: według bazy Web of Science Core Collection – 2 (Index Hirscha $h = 1$), według Google Scholar – 52 cytowania (Index Hirscha $h = 4$).

Uwzględniając liczbę publikacji i cytowań struktura dorobku naukowego habilitanta charakteryzuje się wysokimi udziałami zarówno artykułów naukowych („oryginalne pełnotekstowe prace naukowe w j. polskim i j. angielskim), jak i kategorii „współautorstwo monografii (wraz z wydaniem poprawionymi i uzupełnionymi)” (dane na ten temat ilustruje zamieszczona poniżej tabela).

Tabela. Ocena parametryczna dorobku habilitacyjnego dr inż. Tomasza Podciborskiego z uwzględnieniem prac punktowanych i cytowanych

L.p.	Rodzaj publikacji	Prace punktowane			Prace cytowane		
		liczba publikacji	w tym		liczba publikacji	w tym	
			punkcja ogółem	punkcja po uwzględnieniu udziału %		Publish or Perish	Web of Science core collection
I.	Publikacja stanowiąca osiągnięcie naukowe	1	25,00	25,00	-	-	-
II.	Publikacje naukowe w czasopiśmie znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JRC	1	15,00	4,65	-	-	-
III.	Publikacje oczekujące na zaindeksowanie w bazie Web of Science Core Collection	3	45,00	39,90	-	-	-
IV.	Redakcja monografii naukowej	1	4,00	1,33	-	-	-
V.	Monografie – współautorstwo (wraz z wydaniem poprawionymi i uzupełnionymi)	15	278,00	42,30	1	33	-
VI.	Rozdziały monografii w j. polskim i j. angielskim	7	34,00	28,00	-	-	-
VII.	Oryginalne pełnotekstowe prace naukowe w j. polskim i j. angielskim	31	143,00	85,88	9	18	2
VIII.	Referat konferencyjny	1	3,00	3,00	-	-	-
Razem		60	547,00	230,06	10	51	2

Źródło: zestawiono na podstawie opracowanego przez Habilitanta wykazu dorobku habilitacyjnego (zał. nr 5 do Wniosku...)

Analiza artykułów naukowych z tego okresu, oprócz pojedynczych prac poświęconych wybranym determinantom planowania przestrzennego (np. osoby niepełnosprawne – 2013, razem z M. Wójciak; hałas – 2008, razem z J. Kilem) i nowoczesnym technikom badań obszarów wiejskich (np. GIS – 2010, razem z Trystułą; usługi Google Street View – 2014, razem z A. Maluchnik; wykorzystanie dronów – 2017, razem z J. Kilem) pozwala wydzielić dwa podstawowe kierunki badań, dotyczące:

- (1) **wybranych zagadnień gospodarki przestrzennej**, głównie w aspekcie ładu przestrzennego, z wydzieleniem: nieruchomości niezabudowanych (2011, razem z T. Trystułą), obiektów zabudowy wielorodzinnej (2012, razem z R. Orzoł), składowisk komunalnych (2014, razem z M. Kercher) i obszarów rekultywowanych (2010, razem z A. Trystułą), cmentarzy komunalnych (2013, razem z Osiekowicz), parków miejskich (2013, w Ostrołęce - razem z M. Krukowską; 2014, w Olsztynie - razem z T. Michno), placów zabaw (2014, razem z M. Chrzanowską), skansenów (2017, razem z A. Zienkiewicz), obiektów turystyczno-rekreacyjnych (2013, razem z P. Cywińską), ścieżek pieszo-rowerowych (2013, razem z R. Maćkowską) i rowerowych (2015, razem z J. Ceberek), stacji paliw (2015, razem z P. Cywińską), dworców kolejowych (2013, razem z E. Zabrudzką, 2015), przystanków autobusowych (2015, razem z P. Mikluszką) i tramwajowych (2017) oraz wiat przystankowych (2016, razem z O. Kopylov);
- (2) **zagospodarowania obszarów wiejskich** – ogółem, głównie z punktu widzenia ładu przestrzennego (2004, 2006, obie razem z Cymermanem; 2010, razem z A. Trystułą; 2011, razem z K. Jędrzejewską; 2015, razem z I. Krzywnicką), koncentrując się, oprócz problematyki atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej (2016), na dwóch zagadnieniach:
 - **zagospodarowanie obszarów rolniczych**, w tym z wydzieleniem: procedur opracowania map oceny warunków przestrzennych działek użytkowanych rolniczo (2014) i potencjału produkcyjnego gruntów rolnych (2017), oceny warunków przestrzennych działek użytkowanych rolniczo (2016) oraz metod oceny ładu przestrzennego obszarów rolniczych (2014) i zabudowy zagrodowej (2013, razem z A. Dąb);
 - **rewitalizacja obszarów wiejskich** (2004, razem z R. Cymermanem, T. Bajerowskim, A. Nowakiem i A. Biłozorem), ze szczególnym uwzględnieniem stanu ładu przestrzennego jako wskaźnika potrzeb rewitalizacji (2004, razem z R. Cymermanem i M. Podciborską) oraz metod oceny stopnia dojrzałości jednostki osadniczej do przeprowadzenia procesu rewitalizacji (2017, razem z M. Walacik) i oceny wpływu prac rewitalizacyjnych na poziom życia w jednostkach osadniczych (2017, razem z M. Walacik).

Ocena powyższych opracowań wykazała, że przeważającą grupę stanowią artykuły stanowiące rozwinięcie badań habilitanta przedstawionych w 2003 r. w pracy doktorskiej i opublikowanych w 2004 r. (Cymerman, Podciborski 2004, Propozycja oceny ładu przestrzennego przy analizie stanu zagospodarowania obszarów wiejskich, Acta Scientiarum Polonorum, nr 3/ 1). Uwaga ta ma wymiar pozytywny – wskazuje na kontynuację wcześniejszych badań i ich ukierunkowanie na „udoskonalenie” przyjętych rozwiązań metodycznych i ich dostosowanie do różnych typów obszarów oraz nowych zadań badawczych, związanych z problemem oceny atrakcyjności przestrzeni oraz przede wszystkim z potrzebą realizacji prac rewitalizacyjnych (efekt działania ustawy z 9 października 2015 r.). W tym ujęciu dobrym przykładem relacji na linii nauka-praktyka – inspirującym do podejmowania kolejnych problemów badawczych - jest uzyskanie w 2009 r. przez Habilitanta nadanych przez Głównego Geodetę Kraju uprawnień zawodowych w zakresie „rozgraniczanie i podziały nieruchomości (gruntów) oraz sporządzanie dokumentacji do celów prawnych” oraz jego czynny udział w opracowaniu ponad 100 projektów na ten temat, w tym związanych z podziałem nieruchomości, np. gruntów Skarbu Państwa w gminie Liniewo w woj. pomorskim.

Oprócz dużej liczby artykułów, struktura dorobku publikacyjnego Habilitanta wyróżnia się znacząco pozycją współautorskich monografii, stanowiących wynik autorstwa rozdziałów w następujących podręcznikach:

- Planowanie przestrzenne dla rzeczoznawców majątkowych, zarządców oraz pośredników w obrocie nieruchomościami (red. R. Cymerman, 2006 i wydania poprawione i uzupełnione: 2008, 2010, 2011, 2012), w tym rozdziały 1. Przestrzeń, jej cechy i struktura oraz 8.1. Przestrzeń w gospodarce rynkowej;
- Podstawy planowania przestrzennego i projektowania urbanistycznego (red. R. Cymerman, 2006 i wydania poprawione i uzupełnione: 2010, 2011, 2017), w tym autorstwo rozdziału 1.4. Ład przestrzenny;
- Podstawy rolnictwa, leśnictwa i gospodarki wodnej (red. R. Cymerman, 2011 i wydanie poprawione i uzupełnione 2014 r.), w tym autorstwo rozdziałów 1.1. Rolnictwo jako dział gospodarki oraz 1.8. Ochrona gruntów rolnych;
- Podstawy rolnictwa i wyceny nieruchomości rolnych (red. R. Cymerman, 2011 i wydanie poprawione i uzupełnione 2011, 2013, 2017), w tym autorstwo rozdziałów: 3. Mierniki wartości użytkowej gleb, 4. Podstawowe rośliny rolnicze i sadownicze, 5. Technologia uprawy roślin.

Powyższe opracowania potwierdzają zasadność oceny działalności naukowej Habilitanta w ramach dziedziny nauk rolniczych – dyscypliny „ochrona i kształtowanie środowiska”. Prace te są często wykorzystywane w edukacji akademickiej, a autorski udział w nich Habilitanta, pomimo mankamentów jego dorobku publikacyjnego (niski udział prac wysokopunktowanych w renomowanych czasopismach zagranicznych) przyczynia się do ogólnej pozytywnej oceny jego dorobku naukowego.

Ponadto Habilitant, pomimo braku statusu kierownika projektu, jako wykonawca był aktywnym członkiem zespołów badawczych kierowanych przez prof. dr hab. inż. Ryszarda Cymermana, realizujących projekty finansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, tj.: „Rozwój zrównoważony obszarów wiejskich” (lata 2004-2010) oraz „Uwarunkowania gospodarki przestrzennej w północnej Polsce” (lata 2011-2014; lata 2015-2017).

Należy także podkreślić, że wiedza akademicka dr inż. T. Podciborskiego, wsparta znaczącym doświadczeniem praktycznym (efekt uzyskanych uprawnień zawodowych), skutkowałą uzyskaniem przez niego szeregu zleceń eksperckich, głównie dotyczących określenia wpływu wybranych prac inwestycyjnych na stan zagospodarowania przestrzeni i poziom ładu przestrzennego (np. 3 ekspertyzy na rzecz Firmy Usługowo-Handlowej Borkowska Aleksandra z Giżycka).

Podsumowując, pomimo wykazanych powyżej mankamentów, łączna ocena aktywności naukowo-badawczej Habilitanta pozwala pozytywnie ocenić jego dorobek w tym zakresie.

5. Ocena działalności dydaktycznej, organizacyjnej, popularyzatorskiej oraz współpracy krajowej i międzynarodowej

Ważną sferą działalności dr inż. Tomasza Podciborskiego jest dydaktyka. Według przedstawionej dokumentacji w latach akademickich 2004/2005 – 2016-2017 prowadził 21 przedmiotów – wykładów (razem 1462 h), ćwiczeń (razem 7658 h) i seminariów (99 h), głównie na Wydziale Geodezji i Gospodarki Przestrzennej UWM w Olsztynie (obecnie Wydział Geodezji, Inżynierii

Przestrzennej i Budownictwa). Jako wysokiej klasy specjalista prowadził również wykłady na dwóch innych wydziałach UWM w Olsztynie - Kształtowania Środowiska i Rolnictwa oraz Studiów Technicznych i Społecznych (wydział zamiejscowy w Ełku).

Habilitant stanowi dobry przykład nauczyciela akademickiego realizującego zajęcia dydaktyczne zgodne ze swoimi zainteresowaniami badawczymi, tematyką współautorskich podręczników i doświadczeniami praktycznymi wynikającymi ze zdobytych uprawnień zawodowych. Świadczą o tym przykłady tematów prowadzonych przez niego wykładów: „Planowanie przestrzenne”, „Rolnictwo, leśnictwo i gospodarka wodna”, „Geoinformacja ochrony środowiska” i „Podstawy rolnictwa i leśnictwa”. Ponadto w latach 2007-2018 był promotorem 279 prac inżynierskich (recenzował 108 takich prac) oraz 79 prac magisterskich (recenzował 16 takich prac).

Należy podkreślić duże zaangażowanie Habilitanta w realizację powierzonych mu zajęć dydaktycznych oraz prac dyplomowych, co - uwzględniając ich wysoką jakość – przyczyniło się do przyznania dwóch nagród Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (2012r. – II stopnia, 2017r. – I stopnia). W tym miejscu należy również zaznaczyć, że 3- krotnie – w latach 2011, 2012, 2013 – został wyróżniony przez Radę Uczelnianą Samorządu Studenckiego jako „Belfer Roku”.

Wymienione predyspozycje dydaktyczne i dobry kontakt ze studentami przyczyniły się do powierzenia dr inż. T. Podciborskiemu funkcji opiekuna roku (lata 2008, 2010, 2013). W ramach oceny jego działalności organizacyjnej należy także wymienić pełnione funkcje członka Rady Wydziału Geodezji, Inżynierii Przestrzennej i Budownictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (kadencja 2016-2020; działalność w Wydziałowej Komisji Wyborczej – 2008 r.), zespołu opracowującego nowy program studiów dla kierunku geodezja i kartografia (dot. Wydziału Studiów Technicznych i Społecznych w Ełku – 2017 r.) oraz komisji rekrutacyjnej (6-krotnie). Pełnił także funkcję Opiekuna Naukowego i Koordynatora ds. Organizacyjnych osób przebywających na stażu naukowo-badawczym w byłej Katedrze Planowania i Inżynierii Przestrzennej (lipiec 2017 r. – 2 pracowników Akademii Pomorskiej w Słupsku). Z drugiej strony Habilitant brał udział w 5 stażach naukowych (np. w Instytucie Geografii i Studiów Regionalnych AP w Słupsku, 15.05-11.06. 2017 r.). W tym zakresie oceny należy zwrócić uwagę na staże zawodowe: krajowe (głównie w Przedsiębiorstwie Usług Geodezyjnych i Kartograficznych GEOPLAN, 1.03. 2006 – 30.06. 2009 r.) oraz zagraniczne (Aco-tax Bygg AB, Uppsala, Szwecja, 25.07.-25.08,2016 r.).

Należy również podkreślić aktywność naukową Habilitanta na polu współpracy krajowej i zagranicznej, związanej z jego udziałem – z reguły z referatem - w międzynarodowych oraz ogólnopolskich konferencjach naukowych i seminariach (25 konferencji w ocenianym okresie). Pod tym względem szczególnie wysoką notę recenzenta uzyskały jego wystąpienia na 10 - tej międzynarodowej konferencji z cyklu „Environmental Engineering” (baza Web of Science), dotyczące metody oceny i zasad opracowywania mapy potencjału produkcyjnego gruntów rolnych, czy też szacowania obszaru zniszczonych terenów uprawnych i lasów za pomocą dronów. Na uwagę zasługuje także jego działalność w komitetach organizacyjnych konferencji pt. Rewitalizacja obszarów wiejskich Warmii i Mazur (7-8 czerwca 2004 r.) oraz „Prawne i ekonomiczne aspekty rynku nieruchomości rolnych w Polsce” 2.12. 2016 r.). Habilitant był również 6 – krotnie recenzentem publikacji naukowych, w tym skryptu wydanego przez Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej pt. Podstawy rysunku technicznego z przykładami (2016).

Wyznacznikiem jego aktywności naukowej jest także członkostwo w organizacjach oraz towarzystwach naukowych (3 członek.), a za przykład popularyzacji nauki uznać można jego współpracę z „Fundacją Uniwersytet Dzieci” (z siedzibą w Krakowie) oraz jego udział w XLV Międzynarodowym Seminarium Kół Naukowych w Olsztynie (25-26.04. 2016 r. - praca komisji oceniającej wystąpienia uczestników).

Ocena przedstawionej wyżej sfery aktywności naukowej Habilitanta jest zróżnicowana; jednakże uwzględniając wysoką notę recenzenta w zakresie działalności dydaktycznej, uznać ją można za zadowalającą.

6. Wniosek końcowy

Przestrzeń jest dobrem rzadkim i ograniczonym terytorialnie, co w warunkach rozwoju społeczno-gospodarczego (antropopresji), wskazuje na konieczność prowadzenia jej ocen i analiz, uwzględniających obiektywne i weryfikowalne wskaźniki oraz rzetelne metody badawcze. Dlatego należy szczególnie wysoko ocenić działalność w tym zakresie dr inż. Tomasza Podciborskiego, nie tylko naukową, ale również aplikacyjną, organizacyjną i dydaktyczną. Wypracowane przez niego metody analizy przestrzennej obszarów wiejskich, zwłaszcza w zakresie badań urządzeniowo-rolnych i rewitalizacyjnych, mają charakter interdyscyplinarny - znacząco podnoszą dorobek teoretyczny gospodarki przestrzennej, przyczyniając się do jej rozwoju w ramach badań geodezyjnych, geograficznych oraz przede wszystkim dotyczących nauk rolniczych.

Uwzględniając powyżej scharakteryzowane kryteria, jakie zgodnie z wcześniej wymienionymi ustawą i rozporządzeniem MNiSzW należy brać pod uwagę przy ocenie dorobku naukowo-badawczego, zwłaszcza wysoką ocenę monografii wskazanej jako podstawowe osiągnięcie naukowe, uznaję, że dorobek naukowy dr Tomasza Podciborskiego stanowi znaczny wkład w rozwój nauk rolniczych, dyscypliny „ochrona i kształtowanie środowiska”; stwierdzam zarazem, że **spełnia on ustawowe kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.**

Roman Juchacz